

Izhaja 10.
dan vsacega
meseca.

POPOTNIK

Velja za celo
leto 3 gold. za
pol leta 1 gold.
60 kr.

List za šolo in dom.

III. leto.

V Celji, 10. marca 1882.

3. list.

O nrayni odgoji.

Spisal Feliks Majcen.

(Konec.)

Nenaravno ravnanje roditeljev je v dvojnem oziru škodljivo. Najprej roditelji, ki po stalnih, od njih postavljenih zakonih svojo družino vladajo, vsak prestopok tistih postav tudi kakor uredo njihovega imena, njih veljave in časti smatrajo, in se zarad tega tudi zmiraj jezijo; za tem pa tudi slabe nasledke roditelji sami največkrat čutijo, bodi si na ta, ali na oni način, med tem, ko otroci nekaznovani ostanejo. Enako je pri otrocih. Naravne kazni ne vzbujajo v njih toliko srda, kakor umetne, in jeza s prvimi pouzročena ne ostaje na poedinih osobah, kakor jeza vzbujena s poslednjimi. Mislimo samo, kake žalostne in neprijetne nasledke bi imele umetne kazni, ako bi jih v vsakem slučaju dosledno (če bi bilo mogoče) potrebovali; n. pr. ko bi si nepazljiv otrok s kropom roko poparil in dobljeno rano pokazal očetu ali materi, in sam od njih prejel šibo; bi ne bilo tako ravnanje izvir neprestane jeze in čemera? A ravno na enaki način se ravna v vseh umetnih, nenaravnih slučajih kaznovanja.

Ako otrok iz nepazljivosti čašo itd. stare, je treba, da se nova kupi z njegovimi novci, ktere je znabití dobil od botra, itd.; a ni dobro, ako oče iz svojega žepa novo reč. kupi, ter po takem kazni sam prevzame, otroka pa s šibo kaznuje. To ne velja, ker obema škoduje. Otroci namreč tem manje ljubijo roditelje, čem večkrat sò jih tisti kaznovali, kajti naravno je, da reči in osebe, ki nam neugodne občutke vzbujajo, mrzimo. Ravno tako tudi ljubezen roditeljev pojenjuje, ako so otroci zmiraj zlovoljni in trmoglaví.

Sedaj je treba pojasniti, kako se naj ravna pri večih prestopkih: kaj treba storiti, če otrok kaj vkrade, ali če je kako laž govoril? Tudi tukaj je naravni način najboljši.

Pameten oče, kteremu so umetne kazni neljube, bode otroka lažnjivca s tem kaznoval, da se nanj jezi (se ve samo na videz), da mu nobene, bodi si še tako male prošnje ne izpolni, da ž njim ne govori, in to dosledno, ter tako dolgo, dokler se o protivnem, t. j. o pobolšanju otroka ne prepriča. Otrok bo skrbel, da si izgubljeno ljubezen zopet pridobi in ko bode prepričan o veliki vrednosti očetovske ljubezni, bode tem bolj nastajal, da se zopet dobljene ne iznebi; kajti mrzla, ali pa na videz nikaka ljubezen je gotovo vzrok

večje žalosti, kakor šiba. Seveda tako ravnati treba že spočetka, ker samo po tej učavi bodo otroci ljubezen svojih roditeljev znali dovolj ceniti, in da bode zamoglo med obojimi nastati takošno razmerje, od ktereга je odvisno vspešno delovanje pri večih prestopkih.

Naravni način zbudi v otroku čut prave ljubezni; nasprotno pa otroci roditelje, ki rabijo umetna sredstva, za svoje prijatelje ali za neprijatelje ali — za prijateljske sovražnike smatrajo. Kaj koristi otroku, ako mu mati vsak dan zagotavlja, da mu dobro hoče in želi, a vendar malo kateri dan mine, da bi ga umetno ne kaznovala? Otrok, nesposoben soditi o dobrem, ki mu ga mati želi, ne veruje praznim besedam, a posebno pomni djanja in čine, koji mu manje ali večje bolečine pouzročijo; to je tudi naravno, kajti celo verjetno je, da bi mati (in vsaki od nas) v enakem slučaju enako sodila. Kdo — bi li veroval v prijateljstvo tistega, ki ima polna usta sladkih besed, djanski pa vse naše želje zavira, ali nas še celó kaznuje?

Da je naravno ravnanje čisto drugih nasledkov kakor umetno, naj nam pojasni ta-le primer. Otrok (kakor je to večinoma sploh otroško veselje) želi na sveči kak papirček sežgati, tega mu pametna mati siloma ne brani, temuč mu svetuje: glej, ožgal se bodeš, in to te bode bolelo. Pusti torej ogenj!

Ako ni vbogal (to je celo verjetno), tedaj se je znabiti res ranil. S tem pa se dvojna korist doseže! Najprej ga je lastni poskus prepričal, da je plamen žgeč, in za tem je videl, da mu je mati v resnici želela sreče. Kako narobe je tedaj ravnanje one matere, ki mu je siloma (morebiti s šiboj) poskus preprečila, kajti ne samo, da mu ni pustila seznaniti se z glavno lastnostjo ognja, temveč otrok jej tudi ne verjame, da mu je dobro želela, ker mu tako male, vendar njemu ljube zabave ni privoščila! Ako je otrok v veliki nevarnosti, takrat seveda je treba nevarnost siloma odstraniti. — Pri večih prestopkih je treba, kakor že omenjeno, enako ravnati, kakor pri malih. Vendar so večji prestopki le redki; njih izvir je večinoma nenaravno, ter umetno ravnanje, ktero je bilo pravilno pri roditeljih že od početka. Vsakdanja skušnja nas uči, da so otroci, ki se že od mladih nog, dostikrat in za kako koli malenkost pretepajo, večidel razposajanci, kterim ni več pomagati niti s dobro niti s hudo besedo.

Nek pedagog je že davno rekel: „velika strogost kazni v odgoji napravi malo dobrega, ali mnogo slabega, kajti verujem, in vsak se lahko prepriča, da v enakih razmerah tisti otroci, ki so bili največkrat kaznovani, bodo le redko dobri ljudje.“ Kratko rečeno, resnica je, da sirovost rodi divjost, in prijaznost prijateljstvo.

Slednjič treba glavnih pravil kratko omeniti. Od otroka se naj ne zahteva prevelika stopinja npravne vrednosti; kajti, da si se v obče veruje na „nedolžnost“ otrok, so tisti vendar samo nedolžni glede spoznanja hudega in glede hudega namena, a nikakor niso prosti hudega nagnjenja.

Preveliko merilo, do ktereга se želi, naj bi otroci v dobrem dospeli, ni le nespametno, ampak nerazumno je tudi rabiti premočnih sredstev, ktera treba, da bi bila vodila k dobremu. Slabe nasledke prezgodnjega duševnega

zora ljudje že večinoma pripoznavajo; vendar je tudi prerana nravna zrelost škodljivih nastopkov. Dostikrat lahko opazimo, da se ljudje, ki so v svoji mladosti bili zgled nravnosti, pozneje čisto izpremenijo, in nasprotno, da sedaj izgledni možje so v svoji mladosti malo dobrega obetali.

Ne zahtevajmo od otrok preveliko, ter se zadovoljimo s srednjimi uspehi. Kakor razumnost, tako tudi večja nravnost sčasoma napreduje. Ne ravnajmo v vsaki malenkosti z otroki samosilno, kakor trinog sé svojimi podložni, temveč svobodoumno, po naravnem vodilu, vsled kterega bode otrok vsakokrat sam spoznal nasledke svojih djanj. Roditelji, ki po nasprotni (nenaravni) učavi svoje otroke nravno izrejšajo, si večidel samo svoj srd in jezo hladijo, ter ali ne znajo in ne morejo ali pa tudi nočejo svojih slabih čutov brzdati in jih kazni bodo večinoma le navestila takošnjih čutov, a ne želja, da bi kaznjencu hasnili.

Zapoveduj malo! Jean Paul pravi; „Pogosto zapovedovanje hasni več roditeljskim koristim, nego otroškim.“ Vsikdar treba, da se dobro premisli, kar se nameni zapovedati, zraven pa se tudi nasledki zapovedi ne smejo pozabiti. Treba je, da se dana zapoved na vsak način spolni. Kar si enkrat zapovedal, tega nikdar ne opuščaj! Nedosledno ravnanje je nesreča otrok. Matere, ki v enem času otrokom zapovedujejo in odpuščajo, napravljajo v duši otrok pravo nravno zmešnjavo, ktero odstraniti je zelo težko, včasi tudi nemogoče. „Boljši je barbarski način hišnega gospodovanja, ako je dosleden, nego priljudni in svobodni brez doslednosti. (Spencer.)

Zmiraj naj nam bo pred očmi, da treba izrejšati bitje, ki bode znalo in moglo samega sebe krotiti, a ne takega bitja, s katerim bi drugi gospodovali, kakor jim je volja; zadnji cilj bi bil samo za sužnje. Dobra odgoja tedaj ni lahka; otroka dobro odgajati, je morebiti najtežja naloga roditeljev. Sirovo in silovito vladati zna tudi divjak Avstralije. Pametna odgoja zahteva mnogo mišljenja, veliko potrpežljivosti in oblasti nad seboj. Dobra odgoja ne koristi samo otrokom, nego v mnogem oziru roditeljem samim, kajti, ako otroke pametno odgajajo, tudi svojo lastno višo izrejšo nadaljujejo in pospešujejo.

Prvi pouk

po analitično-sintetični učbi.

Spisujeta Ivan Kele in Sim. Šalamun.

(Dalje.)

Z a č e t e k p o u č e v a n j a.

A. Govorne vaje.

I. Učitelj, učenci, šola.

Učitelj izraža prvi dan veselje nad učenci, da se jih je toliko zbralo in so radi k njemu prišli; nagovarja jih s krstnimi imeni in jih osobito prvi dan predolgo z resnobnim poukom ne muči. Potem odkáže vsakemu prostor in sicer večjim zadi, manjšim pa spredaj. Tudi tistim, ki slabeje vidijo in slišijo, se spredaj prostor odkáže. Na to začne:

Glejte! sedaj sem vsakemu od vas odkazal prostor, na kterega se vsikdar vsede, kadar v šolo pride. Kteri izmed vas si je zapomnil svoj prostor, naj roko vzdigne! Od danes naprej boste vsak dan marljivo prišli v to poslopje, kterega šolo imenujemo. Kam boste prišli vsak dan? Kako imenujemo to poslopje? Tukaj v šoli se boste vsak dan mnogo lepega učili. Čemu boste radi sem pohajali? Kdo vas bo pa učil? Kteri ve, naj roko vzdigne! Jaz vas bom učil, jaz sem tedaj vaš učitelj. Kako boste mene imenovali? Vi boste pa lepo mirno sedeli, pazljivo poslušali, ter se radi učili. Kako boste sedeli? Kako poslušali? Kaj radi storili? Kaj ste tedaj vi, ker se boste učili? Glejte! vi ste že učenci in se morate od sedaj naprej tudi tako obnašati, kakor pridni učenci. Kaj boste storili na poti, če koga srečate? (Učitelj pove).

Kako se imenuje poslopje, v kterega boste od sedaj naprej pohajali? Kako se imenujem jaz, ker vas bom učil? Kako pa se imenujete vi, ker se boste učili? Vi pa tudi morate vedeti, kedaj se šola začne, da učenja ne zamudite. Kaj morate vedeti? Čemu? Kteri ve, ob kateri uri se šola začne? Boste vi toraj ob 9. uri od doma v šolo šli ali poprej? Zakaj morate poprej iti? Smete po potu komu škodo delati? Kod tedaj ne smete hoditi, da ne boste škode delali? Ali smete po potu vriskati in si nagajati? Kteri mi tedaj ve povedati vse, kako se priden učenec po potu obnaša? Kaj boste storili, kadar v šolo stopite? (Učitelj pove). Kadar učitelj v šolo stopi, morate lepo vstati in ga pozdraviti. Kaj boste storili, kadar učitelj v šolo stopi? Poskusite, vstanite in recite! — Kako boste tudi po potu pozdravljali ljudi, ktere srečate? Poskusi. J!

Ker ste bili danes tako pridni in mirni, ter me pazljivo poslušali, hočem vam nekaj o „Pridni Roziki“ povedati. (Pripoved iz „Začetnice“ str. 61.)

Koga so hoteli mati doma imeti? Zakaj so jo hoteli doma imeti? Kakšna je bila zaradi tega Rozika? Kaj pravi jokaje materi? Kaj pravi, ko mater za roko prime?

Kakšna bo, kadar bo iz šole domu prišla? Kaj ji rečejo mati prijazno? Kam bi naj šla Rozika? Zaradi česa so jo radi v šolo pustili? Kaj pa bo zato potlej tem bolj storila? Kaj so mati sprevideli? Ali zamorejo otroci doma toliko koristiti, kakor se v šoli nauče? Kam bi tedaj naj otroci vedno radi pohajali? Kaj pa storijo pridni otroci, če jih roditelji v šolo ne pustijo? Kaj pa radi storijo pridni otroci če jih roditelji v šolo pustijo? Kaj pa doma radi storijo, če jim roditelji kaj zapovejo? Kdo ima rad take otroke?

2. K r s t n a i n r o d b i n s k a i m e n a .

Vsak od vas sedaj ve, kam bode pohajal vsak dan, kaj ima storiti, kako se na potu, doma in v šoli obnašati. Če boste vse storili, kakor ste slišali, radi ubogali in vsak dan v šolo pohajali, boste pridni učenci in rad vas bom imel jaz, vaši roditelji, vsak človek in tudi Bog ima rad pridne, marljive otroke. Sedaj pa bi rad tudi vedel vas poklicati, če vas hočem kaj vprašati. Kteri od vas mi ve povedati, kako ga oče ali mati doma pokličejo, kedar je čas v šolo iti, naj roko vzdigne! Povej mi ti! ti! i.t.d. Kako pa tebe kličejo doma? Priden učenec pa lepo reče: Mene kličejo J! Povej mi sedaj ti lepo,

kako te doma kličejo! Tako je lepo! Kdo mi še bo tako lepo povedal? Kar ste mi zdaj povedali, so vaša imena. Vsak izmed vas ima tedaj svoje ime. Kdo mi ve sedaj povedati svoje ime? Povej J! Kdo pa ve lepše povedati? Povej ti: Moje ime je J! Tako je lepo! Kdo pa ve, kje ste ta imena dobili? Kam pa so vas nesli boter in botra, ko ste se narodili? Vidite! ta imena ste dobili pri sv. krstu. Kje ste dobili ta imena J? Kakšna imena so tedaj to, ker ste jih pri sv. krstu dobili? Zakaj se imenujejo krstna imena? Povej mi sedaj svoje krstno ime J. Kteri pa ve lepše povedati? Reci lepo!

Moje krstno ime je J! Povej tako ti! ti! ti! i. t. d. Boste vi dečki, kadar moški postanete, druga krstna imena dobili? Kako se bodo tedaj vaša krstna imena imenovala, ker jih moški imajo? Povej! ti! ti! Lepše pa rečete: To so moška krstna imena. Recite vsi! to so . . . J. sam! Zakaj se imenujejo moška krstna imena? Povej mi ti svoje moško krstno ime! Reci lepo: Moje moško krstno ime je Jožef! Ti tudi! Ti! Tak je lepo, to so pridni učenci. Kakšno krstno ime je Mihalj, France i.t.d. Povej kakšno drugo moško ime Jakec! Kteri deklici je ime France, naj roko vzdigne! Nobeni? Zakaj pa deklica nobena ne reče! Meni je ime Jakec. Kakšno krstno ime je Jakec, France i.t.d. Imajo deklice tudi moška krstna imena? Kakšna krstna imena pa imajo deklice in ženske? Kakšna krstna imena imate tedaj tudi ve? Recite lepo! Me imamo ženska krstna imena. Ktera bo sedaj vedela povedati svoje žensko krstno ime? Ktera ve lepše povedati? Reci! Moje žensko krstno ime je Marija. Povej ti tvoje krstno ime! ti! Kakšno krstno ime je Ana? Recite vsi: Ana je žensko krstno ime! Povej kakšno drugo žensko krstno ime J! Kakšno krstno ime je Mihalj, Neža, France, Tereza, Janez i.t.d.?

(Dalje sledi.)

Višja čutstva in njih izobraževanje v šoli.

Spisal Ivan Klemenčič.

(Dalje.)

Tedaj zunanji čuti sami na sebi še na zbujejo v nas estetičnih čustev, ampak zunanji čuti združeni z duševnimi občutki. Zato le oni zamore imeti estetična čustva, komur duševni občutki to pripuščajo. Otroci, neomikani ljudje nimajo sami po sebi nikakega čuta za velikanske lepote v naravi, nikakega okusa za idealne umotvore, vzvišeno poezijo, i. t. d.

Tudi čutstva za estetično lepo, ali kakor v navadnem življenju imenujemo za „dober okus“ naj ne pozabi učitelj v učencih zbujeati, ker takò zbuja že v mladem otroku človeku čut za rednost in harmonijo, a nevoljo in zaničevanje za vse slabo, grdo, neredno. In gotovo so tisti, kteri se v mladosti navadijo na dober okus, pri vsem svojem poslovanju in mišljenju rednejši in dopadljivši, ko drugi neredni ljudje.

Dobrega okusa se pa učenci težko privadijo s samim podučevanjem. Narveč je na tem ležeče, v kakih razmerah in okolnostih preživijo svoja mlada leta; če vidijo povsod simetrijo in harmonijo, če se že po govorjenju, razsoje-

vanji in vedenji oseb, s katerimi pridejo v dotiko, navadijo na lepo govorjenje, mišljenje in obnašanje. Ako se v takih razmerah z lepim združi še dobro, dobijo dober okus, kateri jih spremlja pri vseh dejanjih in jih dela pri ljudeh priljudne in dopadljive. Da si pa dober okus tudi pozneje ohranijo, mora odgojitelj vse neokusno in navadno od njih odstraniti. Pozneje jim dajejo lepe vednosti hrane dovolj, da dobivajo vedno več dopadanja nad vsem, kar je dobro in lepo.

Ker so v naravi vsi ideali lepote skriti, naj se otroci že v prvi mladosti vnemajo za njeno lepoto in veličanstvo, ker v njej dobivajo estetična čustva narboljšo hrano. Učitelj naj gre ž njimi večkrat v prosto naravo in naj jim odkrije nje mičnost in krasoto. Kdor se tako z naravo seznanil, ne najde nikdar dopadanja nad nenaravnim in brezumnim. Od naravine lepote do moralne ni velik korak in na učitelju je lezeče, da jih dovede od ene do druge.

III. Čustva dobrote, moralna ali npravstvena čustva.

Po umu pride človek do spoznanja dobrega in zlega. Iz tega nastanejo čustva, ktera imenujemo moralna. Ta čustva izvirajo iz harmonije ali disharmonije volje človekove z uzorom. Če je volja, kakoršna bi morala biti, nastanejo čustva ugodja, nasprotno pa neugodja. Tedaj moralna čustva niso nič drugega, ko veselje nad dobrim in žalost nad zlim in se ravna po mišljenji človekovem o dobrem in zlem, pravem in nepravem. Vsak človek sodi svoja dela in dela drugih po svojem notranjem prepričanju. To notranje prepričanje človekovo, ktero svoja in drugih dejanja odobruje ali ne odobruje, imenujemo vest. Vest nas spremlja pri vseh naših dejanjih, nas spodbuja in svari. Človek ima dobro ali slabo vest, če mu napravlja žalost ali veselje. Vest je odvisna od npravstvenega izobraženja človekovega. Nekteri imajo mehko, drugi trdo vest, nekteri pa so le v kakih rečeh posebno vestni. Npravstveno neizobražen človek je brezvesten.

Tudi moralni čuti se zgodaj oglasi v otroku, kot dopadanje nad dobrim in pravim. Že pri malih otrocih zapazimo veselje in samozadovoljnost, ako v kakem slučaju prav ravna, nasproti pa kes, sramoto in notranji nemir, če ne ravna prav. Že otrok kaže spoštovanje do vsega, kar je pravo, dobro in blago in zavrže vse, kar je hudobno in ostudno, akoravno se ravna bolj po izgledu odrasčenih, ker še ne more sam dela prav razsojevati. Otrok se tedaj do presojevanja dobrega in zlega dovede z dobrim izgledom. Kar vidi na tistih, ktere ljubi in spoštuje, to ima za dobro in spodobno. Na tak način nastanejo navade, dobre, pa tudi slabe, v družčinah, da v celih narodih. Moralni čuti se zbuja tudi v otroku, če dobra dela kakega človeka, bodisi resnična ali izmišljena, iz zgodovine ali vsakdanjega življenja, odobravamo in hvalimo.

IV. Verstvena čustva.

Verstvena čustva so tista, ktera ima človek o nadzemlskem svetu, o Bogu. Človek kmalo zapazi svojo nezmožnost in odvisnost od višjih moči; zapazi, da mora imeti veličanstvo v stvarjenji tudi veličastnega in vsemogočnega gospodarja. Ti čuti so velike važnosti, ker človeku dajejo tolažilo pri

nezgodah in nesrečah v življenji in duh njegov povzdignejo nad vse posvetno in minljivo. Posebno velike važnosti pa so, ker je po njih nrvstveni zakon volja božja, a ne samo zahtevanje človeškega uma.

Ko se v otroku začne razvijati um in pamet, ko se vest zbuja, naj se že začne napeljevati na spoznavanje Boga. Reče naj se mu s besedami, njegovemu spoznavanju in razumu primernimi, da on dobre otroke ljubi, da se bo le tem vedno dobro godilo, da od njega pride vse dobro, da on sam k nam govori z našo vestjo, koja nas vselej svari, kedar kaj slabega naredimo. To ni tako težavno, ko se dozdeva. Narbolj pa se v veličanstvu narave učijo spoznavati tudi njenega stvarnika in kolikor manj zamorejo z naravnimi močmi zakone v naravi zapopasti, toliko lažje v njegovi neskončni mogočnosti vzroke iščejo in dobijo. Ravno ta verstvena čutstva, skrivno slutenje in iskanje Boga in želja mu dopasti in bojazen, žaliti ga, ta čutstva krepijo in blažijo v otroku tudi moralna čutstva.

Dostikrat pa načela, s katerimi se skušajo v otroku verstvena čutstva obuditi, svojega namena ne dosežejo. Vse obširno moralizovanje in mehanično učenje raznih nauk, katerih ne zapopadejo, pripelje jih hitreje do hinavstva in zamori v njih verstvena čutstva. Pri takem ravnanji se ni čuditi, da so otroci, koji so po naših mislih narbolj verstveno izrejeni, narbolj neverni, ko enkrat prostost dobijo, ker od vsega, kar so se učili, nič ne občutijo.

Narbolj pa se v otrocih verstvena čutstva budijo po izgledih odraslih, starišev, učeniakov, zato naj ti pazijo, da v njih teh čutov ne zamorijo, ampak jih sé svojimi izgledi blažijo in pospešujejo. (Dalje sledi.)

Praktična obravnava pesmi: Veselja dom.

(Tretje Berilo str. 28).

Spisal Ivan Kaukler.

I. Učitelj čita.

Učenci zró v knjigo; učitelj čita kolikor mogoče mило in ganljivo, sé sočutjem in dramatičnim ognjem. Naglašéva in povdarja se naj v prvi kitici; veselje, kje, povej, kje, hribih, dolinah, videti, objeti. V drugi: mizo, dobro jedó, plesu pri godcih, sladko pojó, prav'ga, ni, beži. V tretji: po polji, rož'ce cvetó, logu, ptice pojó, ptice, rožice, mlado srce. V četerti: poslednjič, zaslédim, ledince, otroci, kratek čas, njih. V peti: blažena leta, vi, brez, srčno nazaj, minola, zastonj. V šesti: eno, deželi, mlado, vse, ne zna, tamkaj, pravo veselje.

II. Učenci čitajo; učitelj izprašuje in pojasnjuje; razvrstitev misli po kiticah.

Učenec mora ravno tako čitati, kakor učitelj. Ako bi pa učenec ne zadel pravega náglasa, se z vprašanjem k dobremu naglašévanju primora; n. pr. Za čegav dom bi radi mi vedeli? Za dom veselja bi radi mi vedeli. Kaj naj preljubo veselje pové? Preljubo veselje naj pové, kje je domá i.t.d.

Čitaj prvi dve vrsti! Reci drugače mesto „veselja dom!“ Kje veselje prebiva (stanuje, je domá)? Kaj nam bode tedaj povedala ta pesem? (Kje je veselje domá, prebiva, stanuje). Človek je rad vesel; a vsak ne ve, kje bi pravo veselje iskal; ta pesem nam bo odkrila pravega veselja dom. Kdo je ljubček človeškega srca? (Preljubo veselje). Kaj naj preljubo veselje pové? (Kje je domá). Kaj še? (Kje stanuje).

Čitaj naslednji dve vrstici! (Kje človek za veseljem hiti? (Po hribih in dolinah). Reci mesto „hiti“ drugo besedo! (Leta, teka). Čemu mi za veseljem letamo? (Videti je hočemo). Zakaj še? (Objeti je želimo). Kaj se to pravi veselje objeti? (Veseliti se, veselje uživati, radovati se).

Misel prve kitice: Človek (n. pr. lovec, popotnik) po hribih in dolinah veselje išče, a pravega le ne najde.

Čitaj naslednji vrstici! Kje še človek išče veselje? (Za mizo). Zakaj? Ker za mizo dobro jedo. Kje še išče veselje? (Na plesn pri godcih). Zakaj tam? (Ker sladko pojó).

Čitaj do konca kitice! Česa na rajanji ni? (Pravega veselja). Rabi za rajanje drugi izraz! (Plesanje; v obče veselice, pri katerih se mnogo jé, pije, póje, góde in pleše). Zakaj na plesiščih (pri potratnih pojedinah) pravega veselja ni? (Pijanec, plesalce veselje beži). Rabi mesto beži drugi izraz! Pijanec, plesalcev se veselje ogiblje, za nje ne mara.)

Misel druge kitice je: Pravega veselja ne najdemo niti pri pojedinah, niti na plesiščih.

Čitaj naslednji vrstici! Kje še iščemo veselje? (Po polji). Zakaj po polji? (Rože cvetó). Kje je še iščemo? (Po logu zelenem). Zakaj tam? (Ptice pojó). Čitaj sledeči vrstici! Za koga imajo vesele ptice in vse rožice le veselje? (Mlado srce). Kaj se to pravi „mlado srce“? (Mladi ljudje: otroci, mladenči in deklice: mladina). Kdo ima tedaj veselje do veselih ptic in rožic? (Mladina). Samo nedolžna mladež se veseli po polji, trgaje si krasne cvetice in vezaje je v mične šopke; samo mladino še zaziblje v rajsko veselje milo petje krilatih pevcev; ker odrasli nimajo ne časa, ne volje iti za enakim razveseljevanjem, — oni skrbé za vsakdanji kruh, odrasle moré skrbti in tró nadloge.

Misel tretje kitice: Po polji in logu sicer kraljuje veselje, a kratek čas trpi in še to samó za mlade, nedolžne ljudi.

Čitaj sledeči vrstici! Vendar enkrat zasledimo (najdemo) veselje! Kje pa? (Na ravni ledinci). Rabi mesto „ledinca“ drugo besedo? (Tratica, sè zeleno travo porasten prostorček). Kam pridirjamo (priletimo, pribežimo, prihitimo) za veseljem? (Na ledinco). — Čitaj naslednji vrstici! S kom se veselje na ledinci prijazno igra? (Z otroki). Kaj jim dela? (Kratek čas, vesele ure). Kje je torej veselje doma? (Pri otrocih).

Misel četrte kitice: Največe veselje na tem svetu je pri nedolžnih otrocih.

Čitaj sledeči vrstici! Čegava leta so blažena leta? (Leta nedolžnih otrok.) Reci mesto blažena drugi izraz! (Srečna, prekrasna). Zakaj so leta nedolžnih otrok blažena leta? (Ker imajo otroci veselje brez težkih nadlog). To se pravi: otroci so lahko veseli, ker večjidel ne vedo za nobeno trpljenje, ne vedó, kako

se vsakdanji kruh prideluje, z eno besedo: otroci živé brezskerbno, brez rev in nadlog. — Čitaj neslednji vrstici! Kaj si človek srčno nazaj poželi! (Blažena leta mladosti). Ali se mōrejo človeku te srčne želje izpolniti? — Zakaj ne? (Minola so leta mladosti). To se pravi: človek je samo enkrat mlad, mladost pa naglo beži. Za kaj se človek zastonj solzi? (Mlada leta). Povej mesto solzi drugo besedo! (Joče, zdihuje, žaluje, toži, plače).

Misel pete kitice: Blažena leta mladosti hitro minejo in nikdar več ne pridejo.

Čitaj sledeči vrstici! Koliko veselja še čaka odraslega človeka? (Samo eno). Kolikrat je torej človek prav vesel? — Tukaj jedenkrat in sicer v mladosti, in potem skozi celo življenje ne več; a če je človek pošteno in bogoljubno živel, če je ljubil svojega bližnjega, svojo domovino, če je sploh svoje dolžnosti do Boga, svojega bližnjega, vladarja in mile svoje očetnjave vestno in natančno spolnjeval, užival še bode véliko večje veselje nego na tem svetu v mladih letih! Kje pa bo užival človek še eno veselje? (V presrečni deželi). Katera dežela je pa to? (Nebesa, kraj zveličanih). Kakó je vse tam? (Mlado). To se pravi: V nebesih ni starosti, nevenljiva, neminljiva mladost vse povprek navdaja. — Čitaj zadnji vrstici! Kdo v taisto deželo ne zna? (Trpljenje). Česa tedaj v nebesih ni? (Trpljenja). Kje pa je trpljenje doma? (Na zemlji). Mora li toraj na zemlji pravo veselje doma biti? — Zakaj ne? (Na zemlji je trpljenje, in kjer je trpljenje ni pravega veselja. Kje je tedaj pravo veselje doma? (V nebesih).

Misel šeste kitice: Veče veselje nego smo je v mladosti na tem svetu uživali, čaka nas v nebesih (Dalje sledi.)

Slovníška obravnava v ljudski šoli.

Spisuje V. Jarc.

(Dalje.)

Vprašavni zaimki.

Jakec je bil na vertu, in je tistega pisanega petelina lovil, kar ugleda nekoga, ki je s košem na herbtu v hišo šel; v eni sapi priteče v vežo ter vpraša mater: Mati, **kdo** pa je pri nas? Mati mu pove, da je prišel cunjar (cotar). Jakec ves vesel zopet mater vpraša: Mati, **kaj** boste pa meni kupili? Če boš priden, ti bom pa kupila en pipec (klepček, rakec). Ko je cunjar že vso ropotijo po mizi razložil, reče mati Jakcu: **Kteri** ti pa najbolj dopada? Cunjar pa še vpraša dečka: No, **kakšnega** pa hočeš imeti? Jakec si začne zbirati nožec.

Kako je že Jakec mater vprašal, ko je v vežo (lopo) stopil? Ktera beseda pa naznanja, da je Jakec vprašal?

Besede, s katerimi povprašujemo po osebah ali rečeh, se zovejo vprašavni zaimki. — Nekaj takšnih vam je že znanih.

Vprašavni zaimki so : kdo, kaj ; kateri, ktera, ktero ; koji, koja, koje ; čegav, a, o ; kakšen, a, o ; kak, a, o ; koliker, a, o ; kakov, a, o ; kolik, a, o ; kolikšen, a, o.

Vprašavni zaimki se sklanjajo kakor pridevniki, samo **kdo** in **kaj** se sklanjata tako-le :

1. Imen.	kdo	kaj
2. rod.	koga (čega)	česa (čega)
3. daj.	komu	čemu
4. tož.	koga	kaj
5. mestn.	pri kom	pri čem
6. druž.	s kom	s čim

260. Sledeče stavke stavite v sedanjí čas, zaznamujte sklone samostavnikov, pridevnikov in zaimkov !

Kdo je pri Sadniku na podu pšenico kradel ? Bo-li prihodnjo nedeljo v naši cerkvi božje opravilo ? Kteri mesec je bil letos naj prijetnejši ? Komu je kukovica dala svoje mlade v odgojo ? Koga je pa Martin vozil s tvojim konjem ? Pri kom bodo pa vaš oče kupovali pitane svinje ? S kom si se ti naj bolj poznal v naši vasi ? S čim so pa onegovi ozdravili vajinega hlapca ? Čegave ovce je pasel Pevčev Grega ? Kakšno oblačilo bo imela tvoja sestra ? Kâko pa je bilo ono sukno ? Kolikere stopnice bodo peljale do njegovega stanovanja ?

V izdelani nalogi podčertajte vse vprašavne zaimke !

O z i r a v n i z a i m k i.

Pregovor pravi: Kdor ne dela, naj ne je. Koga si pa mislite pod besedo **kdor** ? — Kakega človeka. Beseda **kdor** se ozira ali nanaša na neko osebo.

Kar te ne peče, ne pijaj. — Na kaj se pa v tem stavku nanaša beseda **kar** ? — Beseda **kar** se ozira na vsako stvar, katera te ne peče.

Kakoršno delo, takšno plačilo. Tudi v tem stavku se ozira beseda **kakoršno** na besedo **delo**, **takšno** se ozira pa na **plačilo**.

Zaimki, ki se ozirajo na osebo ali reč, o kateri se govori, se imenujejo oziravni zaimki ; ti so močno podobni vprašavnim zaimkom in so : kdor, kar (ki se izpeljujeta iz kdo, kaj in se tudi tema podobno sklanjata, le da dobivata po vseh sklonih na konci **r**, v mestniku in druživniku pa **ur**), dalje so pa še : kateri, a, o ; koji, koja, koje ; ki (za vse spole) čegaršen, šna, o ; kolikoršen, šna, o. (O oziravnih zaimkih se bo več govorilo pri zloženem stavku.)

261. Sledečo nalogo prepisite in oziravne zaimke podrižajte !

Kdor zgodaj vrtaja, mu kruha ostaja. Komur ni svetovati, temu ni pomagati. Kar danes lahko storiš, ne odlašaj na jutri ! Kar se lahko (lahko, lohko, lahko vse tri oblike so prav) dobi, se lako zgubi.

Kdor ne uboga, ga tepe nadloga. Ljubljana, katera je glavno mesto Kranjske, šteje blizo 25 tisoč prebivalcev. Pokrivalo, koje nosi škof med duhovnim opravilom, imenuje se mitra. Narodna obleka, kakoršno so nosili naši predniki, se je večidel z drugo zamenila.

262. Iz berila . . . spišite vse zaimke ; oziravne pa tudi podrižajte !

Nedoločni zaimki.

Mati, glejte no ! nekdo proti naši hiši gre, pravi Anika svoji materi, ko ste ravno na vertu solato sejali. Kdo pa je ? vprašajo mati. Ne vem, ga ne poznam. Ali ga kdo spremlja ? Nikdo ga ne spremlja. Nekaj nese. Ali je Anika natančno povedala, kdo gre ? Ne ; ona je le rekla, da nekdo gré, a ne more reči, kdo je, ker ga ne pozna. Ona je tudi videla, da tisti nekdo nekaj nese, pa tudi ni mogla natančno povedati, kaj nese ; povedala je le nedoločno. Takšne besede, katere le splošno ali nedoločno kažejo na osebo ali reč, katere nočemo ali ne moremo imenovati, imenujejo se nedoločni zaimki.

Nedoločni zaimki so : kdo, nekdo, nikdo, nihče, malokdo, marsikdo, vsakdo, kaj, nekaj in nič ; dalje so pa še ; kateri, kak, neki, nekteri, marsikteri marsikak, marsikakošen, vsak, vsakteri, raznoteri-a, o in ves, vsa, vse.

Kdo, nekdo, nikdo, nihče, malokdo, marsikdo in vsakdo se sklanjajo po zgledu „kdo“ ali tudi po oziravnem „kdor“.

Kaj in nekaj se sklanja po zgledu „kaj“ ; drugi pa se sklanjajo tako, kakor pridevniki, nedoločni zaimke ves pa ima svojo sklanjavo tako-le !

E d n i n a.

	Moški spol.	Ženski spol.	Srednji spol.
1. Imen.	ves	vsa	vse
2. rod.	vsega	vse	vsega
3. daj.	vsemu	vsej (i)	vsemu
4. tož.	vsega-ves	vso	vse
5. mest.	pri vsem	pri vsej (i)	pri vsem
6. druž.	z vsem	z vso	z vsem

M n o ž i n a.

1. Imen.	vsi	vse	vsa (vse)
2. rod.	vseh	vseh	vseh
3. daj.	vsem	vsem	vsem
4. tož.	vse	vse	vsa (vse)
5. mest.	pri vseh	pri vseh	pri vseh
6. druž.	z vsemi	z vsemi	z vsemi

263. Poskusite vsaj 12 stavkov zapisati, v katerih se bodo nahajali nedoločni zaimki !

264. V sledečih stavkih stavite mesto riž razne zaimke !

— oskerbnik je kupil — konja. — ne vé ure svoje smerti. — ve, kje — čevelj žuli. — ljudje — vedo. — berač — mavho hvali. — ne peče, ne pihaj. — se Anžek ni učil, tudi Anže ne bo znal. — laže tudi kmalu krade. — mož — beseda. — zgodaj vstaja — kruha ostaja. — je — sreče kovač. Ne jej — ne poznaš ! — ni svetovati — ni pomagati. Ni — zlato — se sveti. — Čast — čast gré. Ne stori — nič hudega. — so stariši — so navadno tudi otroci. — oblačilo je lepše nego —. Pri — stricn služi — Alenka. — se oblači po — stanu.

(Dalje sledi.)

Pregled učiteljskih plač v Cislajtaniji.

	Plačilni red				Poslovne doklade				Starostne doklade	
	I.	II.	III.	IV.	I.	II.	III.	IV.	petletn. doklad	po
Spodnja Avstrija	800	700	600	—	200	100	50	—	6	50 gld.
Gornja Avstrija	800	700	600	—	100	100	če sta saj 2uč. 100	—	4	50 gld.
Solnograško	800*) 600	500	450	400	300** 200	300 200	200 100	200 100	6	10 %
Štajarsko	900 800	700	600	550	200 100	100	50	50	6	10 %
Koroško	600	500	400	—	po razredih od 30—150 gold.			—	6	10 %
Kranjsko	600	500	450	400	na 4 razred. 100	na 3 razred. 75	na 2 razred. 50	—	6	10 %
Češko	700	600	500	400	na 5 razred. 200	2—4 razred. 100	na 1 razred. 50	—	6	10 %
Moravsko	600	400	400	—	300 200	300 200	200 100	—	6	10 %
Šlesko	600	500	400	300	300 200	300 200	200 100	100 50	6	10 %
Vorarlberško	600	400	300	—	300 200	100	50	—	6	10 %
Goriško	600	500	400	—	200 100	200 100	100 50	—	6	10 %
Istrija	600	500	400	—	od 30—100 gold.			po 10 letih 5	6	10 %
Galicija	700 600	500	450a 400b	300	100	100	50	50	6	I. II. 50 III. 40 IV. 30 V. 25
Bukovina	500	400	350	300	200 100	200 150	150 100	100 50	6	10 %
Dalmacija	500	450	350	—	100	100	50	—	6	10 %

*) Gornji znesek velja za glavna mesta, drugi zneski tega razreda za večja mesta sploh. **) Gornji znesek je za ravnatelja, spodnji za nadučitelja. a. v mestih, b. na kmetih.

Po različnosti teh zneskov lahko sodimo, da se ni povsod oziralo na pravo razmero med delom in plačilom, marveč da so krajevne razmere odločilne bile, katere bi mnogokrat ravno nasprotno določiti morale. Kajti učitelj na kakem selu z narnižo plačo mora dostikrat za tisto stvar več potrošiti kakor uni v mestu z narvišo. Res je že, da so v večjih mestih stanovanlišča

draža ko na samotnih selih, pa mnogo drugih reči je še k življenju potreba, ktere na selih z raznimi postranskimi stroški mnogo več stanejo ko v mestu. Krajevne razmere se ne dajo za podlago popolnoma pravične razdelitve učiteljskih plač rabiti, dokler ni dognano, kake so in pa kakim spremembam so razpostavljene. Zdaj je v enem kraju, iz kakih uzrokov si bodi, vse drago, zdaj zopet v drugem, navadno pa povsod, kedar je komu treba kaj kupiti. Ko bi se po krajevni ceni raznih reči učiteljske plače ravnale, bi se morale večkrat spreminjati, pa v najugodnejšem času bi vendar tako nizke ne mogle postati, kakor so zdaj v narnižih plačilnih razredih. Ali zavoljo sprememb pri cenah se drugim državnim in privatnim uradnikom plače ne spreminjajo, in se po njih ne ravnajo, zato bi se kaj takega tudi pri učiteljstvu naj ne godilo; pač pa bi se smelo zahtevati, da se plače le z ozirom na učiteljski stan uredujejo brez vsega ozira na krajevne razmere, ktere nobene stanovitnosti nimajo.

Vsi učitelji morajo tistim postavnim zahtevam vstrezati, tista bremena, nositi in tisto odgovornost imeti, zakaj bi tedaj tudi ne imeli tisto plačo? Ali ima učitelj na selu z letno plačo 300 gold. manj truda, ko uni v mestu z 900 gold. plače? Ali niso navadno enorazrednice v zadnjem plačilnem razredu, med tem, ko so šole v mestih v prvem? Kak pa je razloček pri trudu? Selski učitelj ima navadno 150—200 in še več otrok podučevati, med tem ko jih mestni učitelj k večemu do 80 podučuje. Ktero pa je lažje, podučevati 80 učencev tistega oddelka ali 150—200 v raznih oddelkih? Ko bi se zamogla povsod izpeljati postavna določba, da na enega učitelja ne sme več ko 80 otrok priti, tedaj bi že veljalo in selski učitelji bi z unimi na večrazrednicah v mestih saj enak trud imeli, zdaj imajo pa pri manjši plači večidel mnogo večega. — Prav bi tedaj bilo, da bi se plače tudi po tem ravnale. Pa še ta napaka sledi navadno iz raznih plačilnih razredov, da učitelji viših plač po večini menijo, da so zavoljo tega viši ko njihovi kolegi nižih plač; verh tega bi vsak rad le v viši plačilni red prišel, kar povzročuje pogostno preseljevanje iz kraja v kraj, niti šolam niti učiteljem v prid. — Najbolje bi bila ena versta plač in da bi se v večih mestih ali krajih zavoljo dragine primerne krajevne doklade dajale. Iz tega pa, ker imajo učitelji v večih mestih zadostno plačo, ne sledi, da bi morali uni v drugih krajih premajhno imeti. Vsaka plača bi morala saj tolika biti, da učitelj z rodbino primerno živi. Kaj zamore storiti s 300, 400 ali tudi s 500 gold.? Še samcu s tem zneskom ni mogoče dostojno shajati, toliko manj s celo rodbino. Ali bi morali učitelji nižih plač vedno samci ostati?

Razun najpotrebnejših stroškov za življenje in obleko še noveja šolska doba dosti drugih učitelju naklada, ako noče zaostajati. Zdaj je treba kupiti to ali uno knjigo, zdaj letnino plačati pri uč. društvu, zdaj zopet naročiti šolske časnike, zdaj zopet k učit. zborovanju potovati i. t. d. in vse to stane precej denarja. Čas napreduje in tako je tudi učitelj prisiljen s časom napredovati. — O postranskih dohodkih se ne more govoriti, ker mu ni mogoče

pri obilnem poslu na kak tak dohodek misliti, toliko manj si ga pridobiti. Še za potrebni počitek mu časa primanjkuje.

Na vse to se je treba ozirati, da se učiteljske plače času primerno odločijo in upati smemo, da se bo to zgodilo pred vsem tam, kjer so zdaj prenizko nastavljene. Šole iz viših v niže plačilne rede postavljati, kakor se je to že goditi začelo, ne more ugodno upljevati na napredek v šolstvu. Naj ima vsak učitelj toliko, da času in svojemu stanu primerno lahko izhaja, ter brez sitnih skerbi za postranske dohodke svoje moči le šoli posveti! —1—

Dopisi.

Celje. 19. febr. so nam učenke pod vodstvom č. šolskih sester zopet prav prijetno zabavo pripravile. Ta dan je bilo petje, deklamacija in tombola v dvorani pri belem volu. Zabava je še pa tudi s tem mičnejša postala, da je g. Zinauer sé svojimi izurjenimi učenci na goslih in s harmonijem petje deklic tako nježno in spretno spremljal, da je godcem in mladim pevkom od vseh strani hvala donela. Občinstva raznega stanu se je bilo toliko sešlo, da je bila prostorna dvorana skoraj natlačena. Ta veselica se je veršila po sledečem programu: 1. Moja planina, pesem. 2. Hvala malih. 3. Planinar, pesem. 4. Rudeča kapica, deklamacija. 5. Moj dom, pesem. 6. Zlata Praga in bela Ljubljana, deklamacija. 7. Tičica v logu, pesem. 9. Lisica babica, deklamacija. 9. Pozdravljam domovina te, pesem. 10. Kako je prvi gostilničar v nebesa prišel, deklamacija. 11. Veselo serce, pesem. 12. Tombola. — Vse pesmice so se lepo vbrano in s čutjem pele, pa tudi deklamovalo se je po vsem prav dobro, posebno veselost pa je povzročil prvi gostilničar v nebesih. — Tombola je bila zanimiva po svojih dobitkih. Vse je radovedno čakalo, komu bo sreča naklonila cesarskih zlat, dokler ni neka deklica tombole uredila in s tem zlat dobila. — Ta veselica kaže, da se da tudi z otroki prav lahko in po ceni prijetna zabava prirediti, pri kateri se uri spomin, bistri um, vnema veselje za petje in blaži serce. Ob posebnih prilikah, kakor ob koncu šolskega leta, pri kakem skupnem izletu z učenci ali pri kaki drugi slovesnosti so take zabave popolnoma primerne in se dajo z majhnim trudom izpeljati. Na ta način se tudi občinstvo za šolo pridobiva in vnema, kar ni malenkost, sosebno za redno šolsko obiskovanje. —

Ptuj. Naše učiteljsko društvo je zborovalo 2. sušca v šoli „Ptujске okolice“, kjer bode tudi zanaprej imelo svoje redne shode, ker se je tukaj sem tudi okrajna učiteljska bukvarnica iz mestne deške šole preselila. Navzočih je bilo 20 udov in 2 gosta. Predsednik Robič otvori sejo ob pol 11. uri, ter naznani veselo novico, da dobi naš častni ud, g. Miklošič v Mariboru za zasluge v šolstvu zlati križec. Zbor sklene enoglasno, da g. Miklošiču brzojavno čestita k odlikovanju. Predsednik dalje naznani, da je g. Lohmer izstopil iz društva, ker se v društvenih zborih slovenski govori, kterega jezika pa on ne zastopi. Predsednik konstatira, da se od časa, kar društvo obstoji, nikol ni drugače v društvenih zborih govorilo in prednašalo, kakor sedaj,

namreč v o b e h deželnih jezikih. Vsak družbenik sme slobodno slovenski ali nemški govoriti. Zbor sklene enoglasno, da tudi zanaprej naj tako ostane. Veselilo nas je tudi naznanilo predsednikovo o nadi, da bo „Popotnik“ z drugim polletjem berž ko ne zopet po dvakrat na mesec izhajal. G. Cajnko-Andrašovski je potem govoril „o pazljivosti v ljudski šoli“. Predsednik se mu zahvali za njegovo v vsakem obziru izvrstno prednašanje in želi prihodnjic več takih pedagoških in pa tudi znanstvenih prednašanj. Posvetovalo se je potem zastran imenovanja novih krajinšolskih ogledov. — Konečno se sklene, da napravi društvo 4. majnika izlet na Ptujsko (Černo) Goro. Prihodnje zborovanje bo 5. aprila. Popoldne smo so vdeležili seje tukajšnje kmetijske podružnice.

Ormož. Poročilo o zborovanju učit. društva ormoškega dne 9. febr. t. l. Predseduje g. Srečko Majcen. Zapisnik zadnje seje in poslovna došla pisma se prečitajo in rešijo. G. dr. Jan. Omulec, advokat v Ormožu pristopi društvu kot podporni ud. Naznani se, da je odbor iz svoje sredine za podpredsednika volil g. Janeza Jurša. Ta gospod poroča v imenu odbora za pregledovanje društvenih pravil. Po kratki občni debati se nov načrt „en bloc“ sprejme. Sklene se, da se pravila tiskajo v slovenskem in nemškem jeziku. — Zborovanje našega društva 2. marca t. l. Predseduje g. Feliks Majcen. Zapisnik zadnje seje se prečita in odobri. Naznanijo se došla pisma in sicer: 1. Od uradn. zavarovalnega društva v Beču. O tem dopisu se sklene, da en g. ud v prihodnji seji o tej reči referira in potrebne predloge stavi. To nalogo prevzame g. Eberl. 2. Predsednik naznani, da je učiteljskemu društvu v Hartberg, ki je pretečeni teden desetletnico svojega obstanka slavilo, čestitko odposlal. Ta se prečita in enoglasno odobri. 3. Društvo je z veseljem izvedelo novico, da so se g. Janezu Miklošiču, izdajatelju novih slov. Beril za ljudsko šolo, vadniškemu učitelju v Mariborn, v pripoznanje njegovih visokih zaslug okinčala z vladarjeve roke prsa se zlatim križcem. Ker so po večini naši danes tukaj zbrani učitelji bili njegovi učenci, se sklene, omenjenemu gospodu čestitko iz društva odposlati. Zarad imenovanja dosedanjega predsednika g. Feliksa-a Majcena učiteljem in šolskim vodjem v mariborskem okraju, se upelja volitev novega načelnika. Izid je pokazal, da je dobil g. Janez Košar, nadučitelj pri Veliki Nedelji zaupanje društvenikov. Po predlogu g. Majcena jun. se za dopisovalce v učit. liste „en bloc“ potrđita gg. France Megla in Janez Jurša, prvi za „Popotnik-a“, drugi za „Päd. Z.“ — Sedaj razpravljata gg. Košar in Strenkl o lepomisju v narodni šoli. Izpeljala sta to jako važno nalogo v zadovoljnost navzočih. Predlogi in izreki (Thesen) g. Strenkl-na se sprejmejo brez vsake debate.

G. Feliks Majcen h koncu spregovori udom nekaj besed. Zagotovi je, da ga je kot učitelja, kot uda tega društva in njegovega vodja zmiraj vodila le resnica in prepričanje. Lepih sadov smo združeni doživeli, še lepših pa bi, ko bi navdušenje bilo nekoliko večje. Zahvaljuje se društvenikom za njihovo delovanje in žrtovalnost v društvu, za skazano mu kolegi-

jalnost in prijateljstvo. Z željo, da bi naše društvo zmiraj, kakor do sedaj neprestrašeno delovalo in učiteljstvo tega okraja častno zastopalo, se poslovi iz društva. G. Janez Košar odgovori v imenu društva odhajajočemu kratke a srčne besede.

Ljutomer. Dne 9. svečana t. l. je imelo Ljutomersko okr. učit. društvo svoje mesečno zborovanje, katerega se je precejšnje število udov vdeležilo. Gospod Božič, ud okr. šolskega sveta, nas je zopet sè svojo navzočnostjo počastil. Gosp. prvosednik pozdravi navzoče in na to se prične rešitev dnevnega reda. Na prvo se prebere in odobri zapisnik zadnjega zborovanja, potem se preberó došli dopisi in sicer: a. Potrdilo g. Lohbihler — ja za zavodu štaj. uč. vdov in sirot poslani donesek; b. Pismo narodnega učitelja g. Romiha, sedaj v Gradcu, v katerem se odločno zagovarja proti napadu v Paed. Zeitsch. in c.) Dopis učit. društva pri sv. Lenartu v slov. goricah zaradi prošnje do štaj. učit. zaveze, da bi P. Z. v svojo lastnino dobila. G. Kovačić predlaga in opozoruje, da se društvo v te reči vtikati ne more, ker ni ud zaveze. Istega mnenja je tudi g. Kryl, posebno pa ker se učit. zaveza za slov. učitelje malo briga. Dokaže tudi kako učit. zaveze na Češkem in Moravskem za učitelje slavjanske narodnosti delajo, kar se pa tukaj ne godi, tedaj ad acta —. Obravnava berila je izostala, ker se referentinja zborovanja ni vdeležila. G. Karba, kateri je o številjenji na nižji stopnji predaval, je svojo nalogo v veliko zadovoljnost vseh navzočih rešil. Na to je zvoljeni odbor za spremembo društvenih pravil referiral in svoje opombe naznanil. Pravila so izjemoma nekaterih malih pridatkov ista ostala. G. Kovačić stavi sledeči predlog: „Ljutomersko okr. učit. društvo se ne strinja z napadi nekaterih gospodov učiteljev na Popotnikovo uredništvo, temveč obžaluje, da se take napetosti med Slovenci nahajajo. Okrajno Ljutomersko učit. društvo bode Popotniku, dokler bode tako nam slov. učiteljem potrebne spise donášal, vedno zvesto ostale.* Predlog se enoglasno sprejme. G. Horvat predlaga, da bi se društvenikom, kateri niso danes navzoči, prihodnjič 14 dni pred zborovanjem povabila poslala. G. Karba predlaga, da bi se tudi učiteljstvu v Kapeli in sv. Jurju povabila k zborovakju poslala. Prihodnje zborovanje bo 9. sušca točno ob 1/2 10 uri predpoldne. Na dnevnem redu je: Obravnava berila, g. Marin; govor: „Zakaj naši gg. učitelji premalo spoštovanje vživajo in sredstva, kako bi se dalo temu v okom priti, Kovačić. — Konec zborovanja ob 12. uri.

Šmarje pri Jelšah, 6. marca 1882. Naše učiteljsko društvo je imelo 2. marca t. l. svoje prvo letošnje zborovanje. Po prečitanji došlih dopisov prične se volitev novega odbora. Močno smo obžalovali, da se je dosedanji predsednik, g. F. Jurkovič, ki je osem let vestno in marljivo vodil naše društvo, ločil iz odbora in se tudi enoglasni prošnji, naj bi še znanprej prevzel predsedništvo, ni udal. V novi odbor so izvoljeni: gg. Blenk, predsednik, Žumer, namestnik, Šetinc, zapisnikar, Kristan in Anderluh, odbornika. Po predlogu g. Blenka se

je sklenilo, da bode društvo prvi četrtek vsacega meseca zborovalo.*) Saj le na ta način bode mogoče vspešno delovati v povzdigo šolstva. —i—

Dravsko obrežje na Koroškem. Že zdavno sem namerjaval, dragi Popotnik, kaj za Tvojo torbico prirediti, pa si nisem upal, ker vem, da ne zamorem kaj tako dobrega spisati, kakor verli učitelji na Štajarskem. Za koliko so le-ti v narodnem oziru na boljšem, to ve le tisti prav ceniti, kdor naše razmere pozna in ob enem ve, kako je pri vas ali na Kranjskem. Tukaj se za narodno stvar malokdo zmeni; za njo vnet biti, bi se gotovo glavnim grehom prištevalo. Zdi se, kakor bi šole ne imele družega namena ko slovenske učence v nemškem jeziku do dobrega izuriti. V to svrbo se v obče deluje s tem, da se že v nemščini podučuje od družega razreda naprej tudi tam, kjer učenci ali nič ali k večjemu kaj majhnega od tega razumejo, kar jim učitelj razklada. In vendar bi se moralo po pedagogičnih načelih tako dolgo v tistem jeziku podučevati, kterega edino otroci znajo, dokler se drugemu do dobrega ne privadijo. Zavaljo nekterih, slovenščine nezmožnih otrok vse druge v tujem jeziku podučevati, se ne strinja s šolskim namenom. — Kar se slovenskih šolskih časnikov tiče, tako Vas Štajarce in Kranjce pač zavidam. Tukaj so šolski časniki sploh redki, slovenski pa celo bele vrane in od tod prihaja, da smo v narodnem obziru tako zaostali. Kako bi se tukaj dalo pomagati, premišljeval sem že mnogokrat, pa vsikdar se mi je dozdevalo, da ne gre.**)

Skoraj nekaka bojazen se marsikomu na obrazu bere, kedar se po domače pogovarja. Še ta zapreka je na tukajšnjih večrazrednicah, da se ne morejo učitelji v medsobnem občevanju slovenskega jezika posluževati in se v njem vaditi, ker so med njimi kolegi, ki nič slovenskega ne znajo; tako se z ozirom na te le nemški govori. Da smo v narodnem oziru pri šolstvu tako zaostali, je posebno krivo še to, da ni slovenščina za učiteljske pripravnike obligaten predmet. Kdor se je hoče učiti, se je uči, kdor pa ne, tudi velja. Nasledek tega je, da mnogo učiteljev slovenskega rodu pravilne slovenščine ne zna in jim vsled tega za slovenski jezik in slovenske spise ni mar. Da bi se saj nekaj rodoljubnih učiteljev zbralo, ki bi začeli v domačem duhu delati,**) bi človeka še veselilo, tako mora pa sam za se tarnati in od daleč gledati, kako se rodoljubni učitelji v drugih krajih gibljejo in napredujejo. — Če se v tem oziru pri nas kaj na bolje oberne, bo moje prvo in najveselejše sporočilo za Tvojo torbico, dragi Popotnik! Kakor do zdaj, prihajaj še zanaprej v naše kraje in skušal bom, da Ti pridobim še drugih prijateljev, da se potem združeni spravimo na delo, katero nas že tako dolgo čaka. — Z Bogom! — k

*) Tako je prav! Želimo prav dober vseh.

Ured.

**) Treba bi bilo pozamezne prigovarjati, da si naročujejo „Učit, Tovariša“ ali „Popotnika“ ali „Šolo“ in pred vsem za učence „Vrteca“; potem bo sčasoma že šlo. Ured.

***) Ali bi se ne dalo kako slovensko učiteljsko društvo za posamezne okraje ustanoviti?

Ured.

Novice in druge stvari.

(Presvitli cesar) je podaril pokojninskemu zavodu učiteljskih vdov in sirot na Štajarskem 100 gold. a. v.

(Odlikovanje.) Presvitli cesar je podaril učitelju na c. kr. vadnici v Mariboru, gospodu Ivanu Miklošič, v priznanje njegovega mnogoletnega, uspešnega delovanja v šolskem poduku zlati križec za zasluge. Čestitamo!

(Srednjih šol imamo letos) v Cislajtani in sicer gimnazij 165 s 53142 učenci, realk pa 87 s 16617 učenci. Učni jezik je bil na 95 gimnazijah nemški, na 33 češki, na 21 poljski, na 4 laški, na 1 rutenski, na 4 srbo-hrovaški. Tedaj ni nobene srednje šole sé slovenskim učnim jezikom.

(Šola v Vitanji) se je razširila v trirazrednico.

(Na Štajarskem je bilo leta 1881) v pokoji 99 učiteljev, učiteljskih vdov 79 in od vmrlih učiteljev 124 otrok, ki so iz pokojninske učiteljske zaloge podporo dobivali.

(Nadučiteljska služba) na mestni ljudski šoli za dečke v Celji je razpisana do 19. marca t. l.; letna plača 800 gold., doklada 100 gold. in stanovanje.

(Zavoljo osepnice) so šolo pri sv. Marjeti na Pesnici za nekaj časa zaperli. Okoli sv. Trojice v slovenskih goricah je 20 šolskih otrok po tej bolezni zbolelo.

(Razna semena za šolske vrte) se lahko dobijo pri ravnateljstvu c. kr. učiteljsča v Mariboru one šole, ktere že imajo šolske vrte ali si jih mislijo pripraviti. Šolskim vodjem se je treba le oglasiti v prvih treh mescih, ali pa v jesen vsakega leta pri imenovanem ravnateljstvu ter povedati, koliko se teh semen potrebuje.

(Štajarsko kmetijsko društvo) je podarilo 20 gold. gospodu F. Slemenšek, učitelju v Zdolah, za njegov trud pri marljivem podučevanju v kmetijstvu. — To je posnemanja vredno, da se umno kmetijstvo vedno bolj in bolj širi med kmečkim ljudstvom.

(Kerška škofija) ima letos v 25 dekanijah 266 župnij, med kterimi nima 20 dušnega pastirja, 86 lokalij in kuracij, izmed kterih je 42 praznih, in 145 kaplanij, od kterih pa je 105 praznih; dušnih pastirjev 343 in sicer 326 posvetnih, 17 redovnih; v drugih službah jih je bilo 17 posvetnih, 69 pa redovnih duhovnikov; v pokoji jih je 28. Vseh duhovnikov skupaj 457, ljudi pa 335.000; tedaj pride na enega dušnega pastirja 769 ljudi. V 222 župnijah z 205.974 prebivalci je cerkveni jezik nemški, v 117 župnijah z 108.990 prebivalci slovenski in v drugih župnijah z 20.000 prebivalci nemški in slovenski.

(Nove knjige za mladino) so prišle v Ljubljani pri J. Giontini-ju na svitlo in sicer. 1. Črni bratje, 2. Eno leto med Indijanci, 3. Pod turškim jarmom in 4. za odraslo mladino: Zbirka ljubinskih in ženitovanjskih pisem.

Poziv slovenskim pisateljem!

Matica Slovenska bode po odborovem sklepu 13. dné t. m. v posebni knjigi na svetlo dala obširen životopis pokojnega svojega prvosednika dr. Jan. Bleiweisa viteza Trsteniškega. Pisatelji, kateri hoté prevzeti to delo ali vsaj sodelovati pri njem, naj se do 15. dné prihodnjega meseca marca oglasé društvenemu prvosedstvu.

Uredovanje Letopisa za 1882. leto je Matičin odbor izročil podpisanemu prvosednikovemu namestniku, ki se torej usoja uljudno vabiti slovenske pisatelje, naj mu čim preje, vsakako pa do konca avgusta meseca blagovolijo poslati rokopise namenjene za letošnji Letopis. Sprejemali se bodo vanj kakor doslé krajši znanstveni in poučno-zabavni članki. Da Letopis kolikor moči ustreza različnim zahtevam Matičinih družabnikov, je želeti, da je njegova vsebina mnogovrstna, v obče zanimljiva in vsacemu izobraženemu Slovencu umevna; zaradi tega spisi za Letopis z jedne strani ne smejo biti preobširni, z druge ni strogo učenjaški. Izvirnim člankom se bode dajala se vé da prednost; med prevodi bi v prvi vrsti ugajali oni iz slovanskih jezikov, to je iz češčine, poljščine in ruščine. Pisateljska nagrada je različna in se po vzajemnem porazumljenji naprej ustanovi, če treba; v obče po določilih odborovega opravilnika znaša nagrada izvirnim delom 25 do 40, prevodom 12 do 18 goldinarjev za tiskano pôlo in se vselej še le izplačuje, kadar je spis natisnjen.

Pisatelji, kateri večé slovstvene proizvode pripravljajo in namerjajo ponuditi jih Matici Slovenski, naj jih takoj naznanijo in, kadar bodo gotovi, pošljejo v presojo odboru, ki bode pa sploh v poštev jemal le rokopise, kateri so gledé jezika po polnem godni za tisek.

Matičin odbor pričakuje, da bodo vsi rodoljubni pisatelji slovenski složni podpirali najimenoitnejši naš slovstveni zavod — narodu našemu na radost in korist, svojemu imenu na čast in slavo!

V Ljubljani 23. februarija 1882.

Za odbor Matice Slovenske:

Peter Graselli,
prvosednikov namestnik.

Spremembe pri učiteljstvu.

N a Š t a j a r s k e m : Gosp. Martin Planker je postal nadučitelj v Lo porji pri Slov. Bistrici; gosp. Anton Kostanjšek, nadučitelj v St. Jlu pri Mislinji, gre v stalni pokoj. G. Aleks. Kurz je postal začasni učitelj na mestni deški šoli v Celji. G. Jos. Cugmus pride kot zač. učitelj na Polje, kjer je zač. uč. g. Fr. Debelak vmrl. — N a K r a n j s k e m : Gospa Julija Mos je postala stalna nadučiteljica na mestni dekliški šoli v Ljubljani; g. Pavel Kavčič, do sedaj učitelj v Postojni, je postal nadučitelj v Senožečah; gpdč. Emilija Gerkman pride iz Moravč v Mengiš; g. Jos. Petrič gre namesti v Štariterg pri Ložu v Preloko in g. Alojzij Sežun pride v Štariterg; v Moravče pride gpdč. Ana Pour kot začasna podučiteljica. G. France Papler je poterjen nadučitelj v Borovnici, g. Josip Žirovnik 4. učitelj v Cirknici, g. Avg. Kleč učitelj na Rakeku in g. Mat. Hiti 3. učitelj v Senožečah.

Listnica.

G. J. K. v H. za zdaj prepozno prejeli, G. F. R. na H. Hvala! Kakor vidite v današnjem listu, se je Vaši želji vstreglo. G. R. K. v L. Lepa hvala! G. F. Š. v Š. Hvala! Prosimo, da še večkrat kaj sporočujete.

Oznanilo.

Na državnem industrialnem kurzu v Mariborn se začne **1. maja t. l.** napredovalni kurz za učiteljice v ženskih ročnih delih in traja **6 tednov**. Obiskovale bodo imenovani kurz **samo učiteljske soproge**.

Oglasiti se imajo pismeno do **15. aprila** pri ravnateljstvu ljudske in meščanske šole za dekleta v Mariboru.

Maribor, 1. marca 1882.

Ravnateljstvo.

POPOTNIKOV

prvi in drugi tečaj se še dobiva vsak po 2 gold. 10 kr. pri založniku v Celji.